

1926

G O S P O D A R

Št. 1.

Zakaj vlagamo v domače hranilnice.

Novo leto je za nami. Mali varčevalci premišljajo, kam bi vložili svoje prihranke. Letos vlada zbežanost. Polom Slavenske banke je strašno prizadel ne le posameznike. Se bolj je prizadel številne denarne zavode, ki so imeli naložene ogromne milijone pri Slavenski banki. Ali bodo mogli vsi ti zavodi preboleti težke rane, ki jim jih je prizadel polom Slavenske banke?

V preteklem letu se je veliko agitiralo za dva manjša zavoda v Ljubljani, ki sta sedaj prišla v konkurz. To je Ljubljanska posojilnica, r. z. z. o. z. in Jugoslovanska zavarovalna hranilnica, r. z. z. o. z. Oba zavoda sta bila osnovana kot zadrugi, toda združnega lista imela prav nič na sebi. Bila sta samo orodje, da z njim neodgovorni ljudje premamijo male varčevalce za njihove prihranke in te prihranke potem porabijo za svoje čisto negospodarske spekulacije. Pri obeh zavodih je prišlo ob vse vložene prihranke veliko število malih varčevalcev.

Razne govornice sedaj krožijo med ljudmi, ena bolj neverjetna kot druga. Mali varčevalci se nimajo kam obrniti za pojasnilo, koliko je na govornicah resničnega, koliko zlaganega. Agitatorji hodijo okrog in trojijo laž, da denar pri naših rajfajzenskih hranilnicah in posojilnicah ni varčen. Izkušajo denar izvabiti v mestne zavode ali pa vsiliti mesto denarja ljudem za pretirano ceno razne papirje, zadnji čas takozvano vojno odškodnino in tabačne srečke.

V teh časih je važno, da nismo navezani na neodkritosrčne izjave in pojasnila agitatorjev, temveč da znamo stvar sami presoditi in preveriti, kako stoji. Stvar je pa bila pred vojno in je danes taka, da so za zbiranje ljudskih prihrankov ustvarjene in edino poklicane naše domače hranilnice in posojilnice ali kot jim imenujemo rajfajzenske posojilnice. Zakaj? Naj zadostujejo sledeči razlogi.

1. **Previdno gospodarstvo.** — Naše hranilnice in posojilnice vodijo možje iz ljudstva, ki jih poznate sami kot dobre, previdne gospodarje in ki ravno tako dobro in previdno gospodarijo pri posojilnici s posojilničnim denarjem. Oni se dobro zavedajo, da za pravilno gospodarstvo pri posojilnici odgovarjajo s celim svojim premoženjem.

2. **Velika varnost.** — Vsi člani posojilnice jamčijo za denar vlagateljev s celim svojim premoženjem. Članov pa imajo naše posojilnice po deželi 100 do 200, večje tudi 300 do 400. To jamstvo članov predstavlja torej 100 do 200, pri večjih posojilnicah tudi 300 do 400 kmečkih gruntov. Vsak član posojilnice namreč jamči za nje obveznosti s celim svojim premoženjem in nepremičnim premoženjem.

3. **Trajna varnost.** — Kmečki grunti, ki jamčijo za varnost domače posojilnice, ne morejo kar tako izgubiti svoje vrednosti in popolnoma propasti, kakor popolnoma pro-

padejo in izgubijo svojo vrednost razna spekulativna podjetja, bodisi trgovska, obrtna ali industrijska, na katere posojajo denar razni mestni denarni zavodi in banke. Zato so vsa posojila, ki jih dovoljujejo naše domače posojilnice, najboljše zavarovane.

4. **Ljudski denar za ljudstvo.** — Denar, ki ga vložite pri domači posojilnici, mora služiti v prvi vrsti za domače kreditne potrebe. S tem denarjem se nudi cenen kredit gospodarjem za izboljšanje njihovega gospodarstva ali za pomoč v njihovi gospodarski nesreči. Marsikateri posestnik, ki danes denar še vraga, bo mogoče čez leto ali še prej potreboval posojilo. Če mu domača posojilnica ni dobra sedaj za nalažanje prihrankov, tedaj pač nima pravice, da bi se na njo obračal in od nje zahteval posojilo, ko bo v potrebi.

5. **Gospodarska samouprava.** — Naše domače posojilnice so ustanove, v katerih si ljudstvo svoje prihranke samo upravlja, zato upravlja najbolj varno in najbolj poceni. Ljudstvo samo ima od denarja posojilnic korist, ne pa kak posredovalec.

6. **Jez proti odušitvi.** — Namen naših domačih posojilnic je, da nudijo gospodarjem za gospodarstvo potrebni kredit po kar najnižji obresni meri. S tem naše posojilnice ščitijo kmeto pred odušitvijo. Čdkar delujejo rajfajzenske posojilnice po Sloveniji, je v Sloveniji odušitvo ubito. Pač pa odušitvo cvete in vsled njega propada stošine kmečkih domačij v južnejših krajih naše države ravno radi tega, ker med Hrvati in Srbi še ni rajfajzenskih posojilnic kakor so v Sloveniji.

Kdor torej hoče svoj denar varno naložiti kdor hoče, da bodo ta denar upravljali dobri gospodarji in ga upravljali predvsem v korist ljudstva, kdor hoče v resnici dobiti za gospodarsko samoupravo ljudstva in nastopiti proti brezsrčnemu odušitvu, ta bo nosil svoje prihranke redno v domačo hranilnico in posojilnico.

Do 31. t. m. dohodninske napovedi!

Po razglasitvi delegacije ministrstva financ, ki so nabiti na občinskih deskah, je rok za vložitev dohodninskih napovedi za davčno leto 1927 do konca meseca januarja letošnjega leta. Davčna oblast razen v posamičnih primerih nikogar ne sili vložiti tako napoved, toda zato je ni treba nikomur opustiti, ki misli, da je podvržen plačevanju dohodnine. To so predvsem oni, ki so že dosedaj plačevali dohodnino, in drugi vrsti pa tisti, ki so imeli v letu 1926 dohodek, ki presega 5000 Din letno. Vse preveč radi opuščajo davčni zavezanci dohodninsko napoved, češ še slabše je, če vložim. Najbolje, če sem kar tiho.

Da dosežemo pravičnost in pravilnost v obdačenju, morajo i stranke-davkoplačevalci sodelovati pri odmeri in najlepša ter najboljše prilžnost zato je pač vložitev napovedi. Prerado se namreč zgodi v slučaju, da se davkoplačevalcu zgodi krivica, all

oblast ne odbije raznih izdatkov ravno vsled tega ne, ker ni zavezanec vložil napovedi. Ko pa dotični proti odmeri dohodnine vložil priziv, mu ga prizivna komisija zavrne, češ, da ni vložil napovedi. Za to je ro z zakonu upravičena. In tako marsikdo trpi škodo vsled svoje malomarnosti, a i ne, oučenosti, ker ni pravočasno vložil pravilne napovedi.

Posebno na deželi vlada zmotno prepričanje, da za vložitev napovedi zadostuje že izpolnitev izkaza prebivalcev, ki ga oblastvo pošlje v izpolnitev vsem dosedanjim davčnim zavezancem. Zapomniti je: davčne oblasti tiskovine za napoved ne pošljejo na dom nikomur kot samo onim, ki prvič pridejo v dolžnost plačevanja, in jim določijo za to potrebne tiskovine. Zaznamek prebivalcev, ki ga dobi davkoplačevalec, ima namen, podat ali kako družinskega stanja in stanje živine dotične stranke. Četudi so na njem rubrike, ki se vanje vpišejo plačana zavarovalnina, obresti, prodana živina in ridelki in les, vendar to še ni napoved. Za to slednjo je potrebna posebna tiskovina, ki jo mora dvigniti davčni zavezanec pri oblastvu in ki se kolkuje s kolekom za 5 Din.

To napoved priprosti človek težko izpolni sam, ker ni vajen. Zato se zateka k razniu zakotnim pisarjem, ki navadno napoved sestavijo malomarno in ima stranka samo škodo vsled tega. Uradniki so za to tukaj, da v določenem roku s strankami napravijo napoved v uradu. Treba je le, da stranka doma preručni svoje dohodke in stroške, in dobi potrdila o vplačanih obrestih in zavarovalnini ter tako pripravljena pride k davčni oblasti, kjer uradnik mora z njo sestaviti predpisano napoved. Seveda, kdor zna napoved sestaviti sam, mu je najbolje; ali malo je takih, ker je težko poznati vse zakonite dolžnosti, odbitke in drugo. Uradnik pa vam v pisarni pove, kaj se po zakonu more šteti k odbitkom, kaj ne, pa je na ta način napoved gotovo pravilno pripravljena.

Predvsem naj oni, ki so v letu 1926 prodali lasten les, napravijo napovedi, ker tako lahko dopovedo oblastem, kako so uprabi i skupiček, in že v napovedi sami zaprosijo za ugodnosti, ki jim jo dovoljuje zakon po členu 15, oddelka IV. izvršitvenega predpisa k zakonu o osebnih davkih in ki se po navodilih delegacije tolmači zelo v prid ravno malim posestnikom, ki so prodali les, da vzdrže življenje družine. Te ugodnosti ni zanemarjati, ker zniža normalni davek skoro za tretjino. Zaprostiti pa je treba te ugodnosti že pri napovedi sami.

Obenem naj pazijo davčni zavezanci, ki vlagajo napoved za dohodnino, da jo vložijo pravočasno. Tedaj do 31. januarja. Tega dne mora biti napoved že pri davčni oblasti, ali pa priporočeno na pošto oddana. Navadna oddaja na pošto tega dne je že prekasna, ker dospo h oblastvu že po 31. januarju. Na to treba paziti. Vsaka napoved je treba kolkovati za 5 Din.

Kmetijska šola v Kninu.

Pod staro Avstrijo je bila Dalmacija najbolj zanemarjena pokrajina v državi. Vendar je imela v Splitu krasno kmetijsko šolo z lepimi vinogradi, z vzorno urejenim kmetijsko-kemičnim preizkuševališčem. Po vojni si je pa mesto Split to lepo zgradbo kratkomalo prisvojilo in jo preuredilo v obrtno šolo. Kmetijsko šolo so pa premestili na dinarsko planoto na Glavico v Knin. Ta zavod ima tako slabe prostore, da ne zasluži niti imena šole. Razentega je ta zavod bolj poljedelsko-živinorejski, četudi se živi Dalmacija po večini iz vinogradstva. Čudno je to, da niso dalmatinski zastopniki mogli dosedaj doseči, da bi se ohranil prejšnji splitski zavod svojemu namenu ali pa vsaj na primernem mestu ustanovila nova predvsem vinarska šola, ki bi gojila oljke in druge južne kulture. Dalmacija bi ne bila tako revna zemlja, če bi se merodajni krogi malo bolj pobrigali za pospeševanje tistih kmetijskih panog, ki delajo tam primeren dohodek.

Denar.

g Uradne cene za januar 1927. Finančminister je za mesec januar t. l. določil sledeče uradne cene za tuj denar: Angleški funt 274.80 Din, turška lira 247.30 Din, napoleon 218.80 Din, ameriški dolar 56.60 Din, kanadski dolar 56.30 Din, nizozemski goldinar 22.63 Din, švedska krona 15.12 Din, danska krona 15.08 Din, norveška krona 14.23 Din, zlata nemška marka 13.47 Din, švicarski frank 10.95 Din, španska peseta 8.63 Din, avstrijski šiling 8 Din, belgijski belg 7.87 Din, poljski zlatnik 6.30 Din, italijanska lira 2.55 Din, franc. frank 2.23 Din, češkoslovaška krona 1.68 Din, grška dragma 0.70 Din, bolgarski lev 0.41 Din, rumunski lej 0.29 Din, 10.000 madžarskih kron 7.92 Din.

g Dinar v l. 1926. je bil v splošnem vedno stalen in so bile njegove spremembe le malenkostne. Začetkom l. 1926. je veljal v Curihu (Švica) 9.15 in koncem leta pa 9.13 centimov. Najnižje je bil 9.10 centimov. Še sedaj stoji na 9.13 centimov.

g Pengö — denar na Ogrskem. Kakor je znano, velja na Ogrskem še vedno stara avstrijsko-madžarska krona, ki jih je treba 10.000 na 8 naših dinarjev. Ogrska vlada je že pred letom hotela ustaliti svojo valuto na denarni enoti »pengö«, kar je pa preprečila afera ponarejalcev denarja, ki je tej državi izredno škodila na ugledu. S 1. januarjem t. l. pa je postalo računanje v pengih obvezno. Vlada je že izdala nove bankovce in kovani drobiž, glaseč se na penge. Vendar je v prometu precej težkoče, ker velja 1 pengö 12.500 ogrskih kron, vsled česar je preračunavanje nerodno. V našem denarju bo stal 1 pengö približno 10 Din.

g Danska je dobila zlato valuto. S 1. januarjem t. l. je Danska prešla k zlati valuti na podlagi zamenjave bankovcev v nekovano zlato. Istočasno so se ukinitve dosedanje prepovedi glede izvoza zlata.

V vsako hišo Domoljuba!

Davki.

Splošne dolžnosti davkoplačevalcev v prvem četrtletju 1927.

Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani je izdala posebno opozorilo glede dolžnosti plačevanja raznih davkov v prvem četrtletju 1927. Iz tega posnamemo tiste točke, ki so predvsem važne za naše podeželsko ljudstvo, predvsem kmetovalce in obrtnike.

I. Vložitev napovedi: a) za dohodnino: Rok za vložitev napovedi za leto 1927. poteče dne 31. januarja 1927. Do tega roka mora vsakdo, čigar dohodki so zavezani dohodnini, vložiti s kolkom za 5 Din opremljeno napoved iz lastnega nagiba brez posebnega poziva, da se izogne zamudnim posledicam § 205. zakona o osebnih davkih. — Zasluzek telesnih delavcev ni zavezan dohodnini, torej jim ni treba vlagati dohodninskih napovedi. — b) Za rentnino. Hkrati je vložiti tudi napoved za rentnino; če se dohodki iz te v minolem letu niso pomnožili in če davkoplačevalec ni menjal svojega bivališča, odpade ta napoved.

II. Prijave za odmero davka od zaslužka telesnih delavcev za leto 1927. 1. Telesni delavci, ki opravljajo delo samostalno ali od delodajalca neodvisno, morajo priložiti gornjo prijavo najkasneje do 31. januarja t. l. ter napovedati zaslužek, ki ga bodo po vsej priliki dosegli v letu 1927. 2. Delodajalci morajo za svoje telesne delavce v istem roku vložiti prijavo, in konečno vsi zasebniki za svojo služinčad.

III. Davek na poslovni promet. Davkoplačevalci z letnim prometom od 15.000 Din do 360.000 Din morajo podati prijavo do 31. januarja 1927.

IV. Naznanilo o izplačanih službenih prejemkih je dolžan podati vsakdo, ki plačuje za eno osebo več nego 5000 Din letno, če ni ta oseba zavezana davku na zaslužek telesnih delavcev.

V. Predpisani izkazi o davkih za IV. četrtletje 1926 bodo razglašeni do 15. januarja in prizivni roki veljajo do 30. januarja 1927. l.

VI. Dospelost direktnih davkov. Dne 1. februarja 1927 dospo v plačilo neposredni davki za I. četrtletje 1927. Davčni uradi so upravičeni jih prisilno izterjati, če se ne plačajo v 14 dneh po dospelosti in zaračunati poleg šodstotnih zamudnih obresti še za opomin po 1 paro od vsakega dinarja davčnega zadržanja.

Dospelost nekaterih periodičnih taks.

1. Takso za pravico, da se točijo pijače (točilno takso po tarifni postavki 62.) je plačati za prvo polletje 1927 do dne 31. januarja 1927. Zakasnitev plačila se kaznuje s trikratno redno takso.

2. Takso na vozila (avtomobile, fižakerske in polfižakerske vozove) je plačati za leto 1927 v Ljubljani in Mariboru do konca meseca februarja, v ostalih krajih pa do konca meseca januarja. Na na-

vedena vozila se pobira taksa ne glede na to, ali se rabijo in ali so uporabna. Za zamudna plačila se naloži lastniku vozila kazen v trikratni izmeri.

3. Letno takso za žage po tarifni postavki 279. je plačati do dne 15. januarja 1927. Če kdo nadaljuje delo, preden je plačal to takso, se kaznuje s trikratnim zneskom redne takse.

Cene.

g Ljubljanski trg 1926. I. Cene raznih živil in drugih potrebščin na ljubljanskem trgu v letu 1926. so bile približno stalne izvzemši blaga, ki menja pač cene po dobi, kakor prihaja na trg v večjih ali manjših količinah. V splošnem pa je bil promet manjši nego v minulih letih. Posebno drag je letos krompir, ki ga primanjkuje, tudi sadje ni bilo tako poceni kakor 1925. leta, ker mu je bila letina slaba. Cene mesu so tekom poletja nekoliko popustile, pozneje pa zopet poskočile. V splošnem so v primeri s cenami za živino mnogo previsoke. Vsled gospodarske krize je pa tudi poraba mesa znatno nazadovala, kar občuti najhujše naš živinorejec. Povprečno vzeto so se cene na ljubljanskem trgu približno ustalile.

g Ljubljanski trg 8. t. m. Po novem letu je položaj na ljubljanskem trgu ostal neizpremenjen in cene enako. V splošnem veljajo naslednje cene: Meso in mast 1 kg: goveje meso 15—18 Din, telečje 17—20 Din, svinjsko 19—22.50 Din, slanina 18 do 21 Din, mast 23—25 Din, gnat 30—35 Din, Perutnina za komad: kokoši 25—30 Din, petelini 25—35 Din. Divjačina za kos: divji zajec 30—65 Din, srnje meso 20 do 30 Din za kg. Mlečni proizvodi: Mleko 2.50—3 Din za liter, sirovo maslo 45 Din za kg, čajno 55—60 Din, kuhano 45 Din. Jajca 1.50—1.75 Din za komad. Krompir 1.75—2 Din za kg. Krma: seno sladko 100 Din, polsladko 80 Din, kilo 75 Din, slama 50 Din za 100 kg.

g Dviganje cen sladkorja. Na svetovnih sladkornih tržiščih so po novem letu cene sladkorju zopet porasle, kakor se glasi iz vesti iz Njujorka, Londona, Prage in drugih mest. To dviganje cen izvira iz Njujorka. — Tudi naša sladkorna industrija je pograbila to dviganje in zvižala cene sladkorju na domačem trgu. Na drobno stane danes sladkor kristalni po 15 Din, kockasti po 17 Din za kg.

g Vinski trg. Svetovni vinski trg trpi letos na pomanjkanju vina, kajti računa se, da znaša letošnji pridelek za 40 do 50 milijonov hektolitrov manj nego v navadnih letih. To vpliva splošno na cene, ki rastejo. Slovenska vina ne prihajajo na svetovni trg, ker so dražja. Tudi doma so se že oktobra plačevale cene po 5—6 Din za liter. Po pretakanju so pa cene porasle na 6—7 Din za navadna vina, po 7 do 9 za boljša in za fina, izbrana in sortirana vina pa celo po 12—15 Din. Seveda takih vin imamo le malo. V splošnem se pričakuje, da bodo cene le malo še porasle, ker je poraba vsled gospodarske krize vedno manjša.

g Tržišče z lesom. Naša lesna trgovina ne kaže prav ugodno. V prvi polovici 1926. l. je bila v splošnem precej slaba; ko se je pa italijanska lira dvignila, se je tudi lesna kupčija precej poživila. Vendar tudi ta dvig ni prinesel tistega ozdravljenja, kakor se je pričakovalo, ker so zopet novi činitelji pritiskali na cene. Najprej so padle cene lesa za 30 do 40 lir pri kubičnem metru, potem so pa nastopile denarne težkoče. Italijanska vlada zadržuje namreč izplačilo lir, ki jih zadržujejo italijanske banke. Naši lesni trgovci pa ne morejo priti do denarja in ti seveda zadržujejo tudi plačila svojim dobaviteljem — kmetom. Tako trpi pri tem v veliki meri naš kmet, ki odproda les po nizki ceni in še ne more pravočasno dobiti izkupička. Tudi v tekočem letu ni pričakovati boljših razmer, kajti denarna kriza v Italiji se je zelo poostrila in vsled tega bodo novogradnje zastale. Les pa bo pal dal še bolj v ceni, vzlic temu ne bo dobil odjemalca.

Razno.

g III. vinski sejem v Središču ob Dravi se vrši v torek dne 2. januarja 1927 ob

11 dopoldne. Vabijo se vsi vinski trgovci, gostilničarji, restavraterji, hotelirji itd., da si ogledajo ta znameniti vinski sejem na katerem se nudijo samo zajamčena pristna ljutomerska vina vseh vrst in vrhov. Da so cene zmerne in blagu primerne, kažejo živahne kupčije na prejšnjih trgih. Samo lani se je na dan sejma prodalo nad 1800 hl vina. Tudi letos se bodo vinogradniki držali gesla: Kak je blago, tak je drago.

g **Proizvodnja soli v državi.** Uprava državnih monopolov namerava končno urediti preskrbo naše države z domačo soljo. V ta namen je sklenila zgraditi večjo solarno v Ulcinju, v kateri se bo letno proizvajalo nad 20.000 ton soli. Če se bo obenem prenovila tudi solarna v Kreki, bo krita potreba soli v naši državi z domačim proizvodom brez uvoza.

g **Povišanje uvozne carine na konje v Italiji.** Italijanska vlada je sklenila s 1. januarjem 1927. l. povišati nekatere uvoznocarinske postavke. Zlasti močno je povišana uvozna carina na konje, in sicer za

100 odstotkov. S tem je dejansko zabranjen vsak uvoz konj v Italijo, s čemer je najhuje prizadeta naša država. Čudno je, da mi popuščamo Italiji v vsakem pogledu in ji gremo na roko, ona nas pa udari, kjer le more in kjer ve, da nas najhuje zadene.

g **Pospeševanje avstrijskega poljedelstva ni naš izvoz.** Ze nekaj let sem skuša avstrijska vlada z vsemi silami dvigniti kmetijsko produkcijo in s tem zvišati predvsem žitne pridelke. V ta namen žrtvuje letno izredno visoke vsote, pred katerimi se proračun našega kmetijskega ministva mora skriti. Kakor vse kaže, je rodila ta akcija že lepe uspehe. Tako se je v primeri s prvim polletjem 1924. l. zmanjšal uvoz žita od 262.000 ton na 211.000 ton v prvem polletju 1926. l., torej za 20 odstotkov. Tu se vidi smotreno delo na polju dvigovanja pridelkov zemlje, ki edini so v stanu izboljšati gospodarsko stanje kake države. Žal, pri nas se ravno temu vprašanju posveča premalo pažnje.

Kdor hoče v deželnem zboru delavnost nekdanjega deželnega zbora, naj voli SLS.

III. Vzroki in posledice krize našega kmetijstva.

Gospodarska in socialna slika. — Napisal Fran Erjavec.

V prejšnjem poglavju smo ugotovili, da preživlja pretežni del slovenskega kmetijskega ljudstva globoko in perečo gospodarsko krizo, ki nikakor ni zgolj začasnega značaja. Če mali in srednji kmet, ki tvorita znatno večino vsega naroda, ne pridelata niti za svoje lastno preživljanje, je jasno, da vodi tako stanje neizbežno v gospodarski propad. Iz naše lastne polpreteklosti vemo, da takega propadanja nikakor ne prepreči življenje samo od sebe, temveč je treba v tem pogledu vedno poseči umetnim potom in smotreno v naravni tok, če nočemo, da se zamajejo celi sloji. Da je pa pravočasna in smotrena pomoč mogoča, pa nikakor ni zadosti, da le ugotovimo krizo, temveč je treba predvsem točno poznati vzroke, ki nam potem sami od sebe naznačijo tudi pota in sredstva za pomoč. In kakor zavisi naše živo življenje, na videz tako preprosto in enostavno, dejansko od nešteti očitnih in skritih činiteljev, tako so tudi vzroki pretresov, ki se pojavljajo v posameznih slojih, vedno jako številni in mnogostranski. Težko bi bilo naštetih vse, a pomuditi se moramo vsaj pri najglavnejših.

1. Pomanjkanje zemlje in nje kakovost.

Če pogledamo na zemljevid Slovenije, vidimo, da je po veliki večini gorata ali vsaj hribovita dežela, a je kljub temu bolj obljuden a nego druge, v tem pogledu mnogo ugodnejše pokrajine. Dočim odpade v vsej Jugoslaviji na 1 km² povprečno le 49 prebivalcev, jih pride v Sloveniji na to površino kar 65.7. Ker se pečata skoro dve tretjini tega prebivalstva s kmetijstvom, je jasno, da na enega našega kmetiča ne more odpasti mnogo zemlje. To smo videli že v prejšnjem poglavju, ko smo ugotovili, da pripada vsakemu našemu kmetičskemu človeku povprečno komaj 1/4 ha poljedelske zemlje in 3/4 ha gozdne površine (odšteveši onih 285 velikih posestev in posestnikov, ki imajo nad 100 ha gozda), a še od navedene male površine poljedelske zemlje služita okroglo dve tretjini živinoreji in komaj ena tretjina pridelkom za neposredno človeško prehrano.

Primerjajmo sedaj rodovitnost naše zemlje in to površino, ki odpade na vsakega našega kmetičskega človeka, z množino posameznih poljedelskih pridelkov, ki jih potrebuje človek za svojo lastno prehrano (glej št. 18.), pa bomo videli na prvi mah, da na tako mali površini ni mogoče pridelati zadostno množino posameznih sadežev niti za lastno prehrano, kaj šele

za kritje raznih drugih neobhodno potrebnih izdatkov (stanovanje, obleka, davki itd.). Tudi po tej poti pridemo torej do istega zaključka, do kakršnega smo prišli že v prejšnjem poglavju, da namreč slovensko kmetijstvo ne pridelata niti za svojo lastno potrebo, ob enem se nam pa tu prav jasno pokaže glavni vzrok naše poljedelske pasivnosti, to je pomanjkanje zemlje. Naš kmet ima premalo zemlje, da bi mogel pri sedanjem načinu obdelovanja pridelati zadostno množino sadežev za svoje vzdrževanje.

To pomanjkanje zemlje nam prav nazorno kaže tudi dejstvo, ki smo prav tako ugotovili že v prejšnjem poglavju, da spada namreč nad polovico (56.65%) naših kmetov med male kmetiče, bajtarje in kajzarje, ki imajo le do 5 ha zemlje, a tudi nadaljnja šestina (17.73%) poseduje komaj 5—10 ha zemlje, kar tvori še vedno le majhno kmetijo. Zadostno površino zemlje ima torej pri nas komaj četrtina (25.6%) kmetov, vse druge pa tare v večji ali manjši meri zlasti pomanjkanje zemlje, ki je prva in največja rana našega kmetijstva.

Ali je mogoče to rano ozdraviti? Ne!

Ze pri zgorajšnjem računu smo upoštevali prav vso slovensko poljedelsko zemljo, torej nove ni kje dobiti. Pač je pa mogoče pereče pomanjkanje zemlje vsaj po nekaterih krajih in pri nekaterih bajtarjih nekoliko ublažiti, kajti kakor vemo, zemlja ni razdeljena na enake dele med vse kmetičsko prebivalstvo, temveč vladajo v tem pogledu tudi pri nas še prav znatne razlike. Dočim se mora zadovoljiti nad 80.000 kmetičev s posestvom velikim do 5 ha, pa na drugi strani vemo, da imamo v Sloveniji 280 veleposestev v skupni izmeri 209.314 ha, ki spadajo pod agrarno reformo, t. j., ki prihajajo v poštev za razdelitev med siromašne kmete. Ta veleposestva imajo skupno 45.927 ha poljedelske zemlje in 153.975 ha gozdov. Te številke so videti na prvi pogled jako velike, a če jih primerjamo s prej omenjenim številom naših bajtarjev, vidimo, da bi prišla na vsakega komaj dva in pol hektarja, če bi razdelili prav vse, kar je pa seveda neizvedljivo, o čemer bomo pa itak govorili še pozneje. Velikemu in perečemu pomanjkanju zemlje bi torej pri nas ne bilo mogoče odpomoči v popolnem obsegu drugače, nego z manjšanjem števila kmetičskih posestev, kar je pa seveda zopet jako delikatno in zamotano vprašanje, (ne glede na to, da se s tem resno ogroža vse narod), čeprav vemo, da prisili do tega časih polagoma tudi življenje samo (v Nemčiji se je n. pr. od l. 1895—1907 zmanjšalo število kmetičskega prebivalstva za 800.000 duš, dočim je vsega prebivalstva nekako za 10 milijonov). (Dalje prihodnjič.)